

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostorturca 181. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-szor 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetéseket felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).

Nyitottéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadóhivatalnál kezelik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.

kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, nov. 16. 1867.

A m.-vásárhelyi lapok vitájából azt sejttem, miképp ottani körökben vitás tárgya az, mi üdvösebb Váshelyre nézve, az-e, ha a szárnyvonal a miniszteri tervezet szerint M.-Vásárhelynél megáll, vagy az, a mit tudtomra legelőbb én indítványoztam; ha ezen szárnyvonal a gy.-szentmiklósi és beszercei vonallal összekötve, ezáltal M.-Vásárhely az erdélyi vasúthálózat második központjává válik.

Részemről azt mondom, hogy kétségbe sem lehet azt vonni, hogy az általam felmerített összeköttetés éppen M.-Vásárhelyre nézve végtelenül előnyösebb, s nem áll az, a mit Száva barátom a „Székely Néplap”-ban mond, hogy nekem, mint m.-vásárhelyi képviselőnek, politikai bátorság kellett volna ennek kimondására, sőt annyira meg vagyok győződve, hogy azon esetben, ha az általam indítványozott összeköttetés által M.-Vásárhely vasúthálózatunk második központjává válik, ez által anavárosom emelkedése s fontossága lendületet nyer; miképp ha e tervet az országgyűlésen s miniszteriumnál átvinne sikerülhetne, ez által a leglényegesebben halálnám meg M.-Vásárhely városának azon szíves bizalmát, hogy engem saját rokonszenvéből képviselőjéül egy párszor már megválasztani sziveskedett.

Vizsgáljuk e kérdést úgy kereskedelmi, mint stratégiai szempontokból.

Ha egy szárnyvonal bizonyos városnál megáll, a város ez által annyira emelkedik, a mennyire azt a benne központosuló kiviteli és beviteli mérlege megengedi.

M.-Vásárhelynek sem a kivitelle, sem a bevételre nincs azon nagy háttér, mely miatt szót lehetne a mellett emelni, hogy itt a vonal megálljon s a város vagyonosodását ez által elősegítse; mert M.-Vásárhely háttérre csak is Marosköz s Torda és Küllő megye egy-két része, miután Udvarhely, Csik s Háromszék a rajtuk s mellettük áthúzódó vonalokhoz, Régen vidéke pedig a beszercei vonalhoz csatlakozik. Így Váshely alig marad nagyobb területnek impiorialis helye, mint a mennyinek mostan az, s ebből pedig az következik, hogy az ő háttérre kevés bevitt igényelvén, s kevés kivitelle lévén képviselve a szárnyvonalnak ottani végmegállapodása neki valami hosszúság és biztos előnyt nem nyújt, három-négy év az, mialatt ezen előnyt egészen kizsákmányolni lehet azon városnak, ezen előnyös három-négy évet pedig M.-Vásárhely bizonyára birni fogja, mert azon szárnyvonal M.-Vásárhelyig már stratégiai szempontokból is mielőbb ki fog építtetni, onnan pedig az általam megpendített összekötő vonalok csak akkor fognak létesíttetni, mikor az erdélyi részek kiható kereskedése ezen összeköttetéseknek forgalmát s így a vasútvállalatnak jövedelmét igér.

Ellenben egészen más jövője lesz Váshelynek, ha az általam kijelölt összeköttetések megnyerhetik.

A beszercei vonallal érintkezés által egyenes összeköttetésbe jön a csernoviczi s lemergi vonallal, a gy.-szentmiklósi vonal által pedig Jassival, míg a Maros völgyén lehúzó vonalok Magyarországgal kötetlen egyenes vonalban össze.

M.-Vásárhelynél ágazván össze ezen három vonal, ő egy nagy kereskedelmi forgalom második központjává válik, Kolozsvárnak jutván e részben a főszerep, a mely előnyt úgy Kolozsvárnak mint Váshelynek saját topografiai fekvésük adja.

Nem kell nagyon csüngen az eszmén, hogy valamely vonal egy városnál megálljon, ez nem mutat helyes felfogásra a kereskedelmi előnyokról. Kolozsvár e részben elég alapos felfogást mutat, midőn éppen ő kérelmezi, hogy ne álljon meg hosszasan ottan a vasút, hanem építessék ki mielőbb kelet felé.

Kérdésen kívül néhány évig előnyt nyújt a vasút megállapodása, míg az illető város háttérre bevitt cikkekkel eltelik, s kiviteli készletét kimeríti, azonban ez idő alatt emelkedett kereskedelmi képesség kifejlesztését csak az eszközölheti, ha az így megnyert vagyon-alapnak tágabb tér nyitattik az extensiv kereskedésre.

M.-Vásárhelynek sorsa éppen ez leend, valószínűleg tíz év is el fog telni, míg a m.-vásárhelyi szárnyvonal a szentmiklósi és beszercei vonallal össze fog kötteni; de az bizonyos, hogy a mint M.-Vásárhely ezen első éveket kizsákmányolhatta, oly állásba jut, hogy zászlóvivője lesz Erdély északi keleti részének, a Moldva és Bukovina felé kiható kereskedelemnek, hogy ha az összeköttetést ama két vonallal megnyerheti.

Azon kereskedésnek, mely Csernovicztől, sőt még Jassytól is Erdély északi s keleti, s Magyarországi déli részének fog húzódnai, első főállomáshelyeül M.-Vásárhely van hivatal, s ez maga ad tíz akkora transito forgalmat s abból kifejlő anyagi eredményt, mint a mit adni képes azon elő- és háttér, a melyet M.-Vásárhely kizsákmányolhatna a szárnyvonalnak ottani megállapodásával.

Ezt részemről oly igazságnak látom, miképp föl sem foghatom, hogyan is kelhetett azon eszme valakinek agyában, hogy Váshelyre nézve előnyösebb lenne, ha zsákutcának maradna, minthogy ha megnyílnék, mondhatni, három ország forgalma előtt, s annak első központját képezze.

M.-Vásárhely pedig helyfekvésileg erre van hivatal, s én nemcsak azért, hogy legkedvesebb emlékeim; de, mert nemzetiségi érdekeim, sőt birtokviszonyaim is éppen M.-Vásárhelyhez kötve, minden oldalról csak örövendhetek anavárosom ezen szerencsés hivatalának.

E hivatást még fokozzák hazánk védelmének stratégiai érdekei is. — Bem tábornok fedezte föl, hogy az erdélyi részek stratégiai kulcsa M.-Vásárhely, osztrák katonai tekintélyek ekkor vették észre e fontos igazságot, mikor a lengyel hős kimondotta, s a magyar honvédelem hivatala lesz ez igazságnak érvényt szerezni.

A támadás, mely egykor egész Európát fenyegetheti, északról s keletről történhetik. Ha egykor azon erődítvények, melyek Maros-Vásárhelyre s közelében már tervben forogtak, létesíttetnek, a honvédelmi erő erős özpontot képezvén székei hegyeink között, a gyergyói s beszercei összeköttetések által kemény homlok-állást, s nagy gyorsasággal foglalhat el az északról jövő támadások ellen, erős háttér bir, honnan folyvást nyomhatja ki erőforrását a határszélek védelmére, s szerencsétlen első csaták esetében erős háttérrel bir, hova küzdelemmel megvívható várendszert védelme alá vonulhat vissza.

Természetes, hogy ily mozgalom is a M.-Vásárhelyhez hasonló központi városnak s gabonatermelő s marhatenyésztő és iparos vidékének rendkívüli forgalmat kölcsönöz.

Részemről nagy örömmel láttam a miniszterium által kiadott vasúti tervezetben, hogy M.-Vásárhely egy szárnyvonalra méltatták; azonban óhajtom, hogy az egy jelenlévő fővonallal változzék át, a mi M.-Vásárhely felvirágzásának megmérhetetlenül fontos tényezőjéül szolgál, s a mire M.-Vásárhely úgy helyfekvésének, mint az őt környező székei tévékeny mozgékonyaságánál s munkaképességénél fogva egyaránt hivatal van.

Dózsa D.

Kossuth, mint államférfi. *)

Kossuth azon harmadik levelében, melyet a „Pesti Napló” szerkesztőjéhez intézett, kemény váddal illeti a hongytilést.

„Vádolom Önöket — ugymond — nyíltan, a nemzet, Európa s a történelem előtt, hogy az orosz-tóli félelemből elfogadott közölségi transzaktio politikájával, hazánk áldozatul készítették az oroszoknak.”

E vád oly súlyos, hogy szó nélkül nem hagyhatjuk.

Nem lehet szándékunk oly férfit kicsinyelni, ki hazánk egyik legnevezetesebb korszakában annyira kiváló szerepet vitt.

De midőn e férfi ujjal mint agitator lép fel; midőn ismét azt követeli, hogy a nemzet sorsa az ő kezére bízassék, vagy legalább az ő nézetei szerint intézessék: nemcsak jogunk, de hazafni

*) Mialatt Kossuthnak a „Pesti Napló” szerkesztőségéhez intézett harmadik levelét kiadtuk, kötelességünknek ismerjük a „Pesti Napló”-ban megjelent feleletet is kiadni.

Szerk.

szent kötelességként kell tekintenünk, a legteljesebben megfontolni:

Megbízható-e e kéz a nemzet vezényletével?

Olyanok voltak e férfiu eszméi eddig is, hogy a nemzet fennállását, jövőjét, boldogságát, az ország békéjét, épségét biztosították, vagy biztosították volna?

E kérdés eldöntésénél baráti érzelmek, személyes rokonszenvek szava nem lehet.

A haza minden előtt! És azért határozottan tesszük fel e kérdést:

Államférfi-e Kossuth?

* * *

I.

A mióta Kossuth nagyobb szerepre jutott, négy eszmével lépett fel a nemzet előtt, melyekről mondani lehet, hogy csakugyan legsajátabb eszméi. Ezek valának:

1) 1849. ápril 14-dike.

2) A muszka secundo-genitura.

3) A dunai confederatio.

4) Napoleon herczegnek megkínálása a magyar koronával.

Az ápril 14-diki politikát fölösleges volna bírálgni, elítélte azt a legsúlyosabban — maga Kossuth, második eszméje által.

Soha férfi két ellentétes elvet gyönyörű összeköttetésbe nem hozott, mint Kossuth.

Véres harczt indítani szabadságért, s győzelemként kivinni — a kancsút.

Lángba borítani országot alkotmány-biztosítókok végett, és szerezni neki — muszka uralmat.

Európa rokonszenvét, támogatását igényelni hazánk számára, mivel ez a civilisált világnak egyik hatalmas védbástyája az északi barbarismus ellen — s aztán ezen barbarismusnak útát nyitni Európa szívébe!

Mindezt néhány hónap alatt!

Ily politika tragédiának nagyon bohózat, bohózatnak iszonyuan tragicus! Hagyjuk tehát, s foglalkozzunk a második eszmével.

Kossuth újabb leveleiben egy szóval sem mond ellent a „Napló” által közölt, az oroszsszali alkudozást illető okmányoknak. Tudja is az egész világ, hogy Kossuth Magyarország koronáját muszka secundo-genitura gyanánt ajánlotta fel.

Hogy ez eszme nem sikerült, az nem Kossuth érdeme, hanem az Isten kegyelme.

Nézzük azonban mi történt volna, ha Kossuth ötlete valósul?

Az első áldás tagadhatlanul az lett volna, hogy a nemzet két nagy pártra szakad, melynek egyike a muszka, másika az osztrák fegyver mögé buvik, hogy az elnyomott, elvérző félben levő nemzet a felett civódik: ki a honboldogító: Haynau-e, vagy Paskievics?

Hogy ily viszonyok közt ugy Haynau mint Paskievics nem ismert volna sürgősb és szentebb kötelességet, mint General-vollmachtját egy magyar független parlamentarizmus kormány s egy magyar független nemzeti hadsereg védelme alá bocsátani — azt komoly gondolkodásu ember már csak mégis alig bíhatná.

Tegyük fel azonban, hogy ezen iszonyu állapot csak átmeneti lett volna, hogy Kossuth eszméje végtére is győz, s a magyar nemzet a muszkát uralja, mi lett volna ennek továbbja?

Valjon csakugyan meri valaki komolyan állítani, hogy a muszka Magyarország integritását, függetlenségét, szabad törvényeit tiszteltben tartotta volna?

Lengyelországot Európa adta át a muszka kezébe, a lengyel nemzetnek az európai nagyhatalmak biztosították ünnepelesen nemzeti intézményeit. És mi lett, e legtekintélyesebb biztosíték mellett is, a lengyel jogból, a lengyel nemzetből?

S nem képtelenség-e hinni, hogy a muszka azért, mert Magyarország birtokába jutott, felhagyott volna kelet politikájával, felhagyott volna a törekvéssel, a török birodalom szláv népeit hatalma alá keríteni?

S ha a muszka Magyarország birtoklása által kétségteletlenül csak új ösztönt nyer keleti politikájának nem csak folytatására, de erőszakolására is, ha a muszka Magyarország birtoklásában méltán csak könnyebbitést lát a panszláv eszmének valószínűsítésére nézve — meri-e valaki állítani, hogy mind ennek dacára a muszka nagyobb tekintettel lett volna a magyar állameszme, mint fajrokonainak supremáciájára? Hogy szép szemeinkért, vagy Verbőczynek iránti tiszteltből feláldozta volna a magyar eszmének azon panszláv eszmét, melyet a szent-pétervári udvar Nagy Péter óta tengeri vér árára propagál?

Van-e, a ki hinné, hogy a panszláv eszmének foganatosítása megfér hazánk függetlenségével és integritásával, magyar parlamentarizmus kormány, önálló nemzeti hadsereggel?

Nincs! Hiszen, még a „Magyar Ujság” is azt vallja: „örültség” volna óhajtni, hogy a Habsburg-ház uralmát felcseréljék a muszkáéval.

Már pedig ezen örültséget — hogy a „Magyar Ujság” szavával éljünk — Kossuth nem csak óhajtotta, de foganatosítani is törekedett. A nemzetet a biztos halál örvényébe akará taszítani, csak azért, mert kimondotta volt, hogy ő többé osztrák alattvaló nem lesz.

* * *

De tán azt hiszi valaki, hogy a midőn Kossuth második eszméjének veszélyeit fontolgatjuk, tulozzuk azokat?

Am halljuk, hogy Kossuth maga miket mond éppen az idézett harmadik levelében.

„Nekünk — így szól — a keleti kérdésben érdeklünk az, hogy az orosz ne terjeszkedjék délfelé, sem birtokfoglalással, sem befolyással.”

Ha Kossuth második eszméje sikerült, ha Magyar-, Erdély- és Horvátország muszka kézre került, az orosz nem terjeszkedett volna-e délfelé, nem terjeszkedett volna délfelé birtokfoglalással, de még befolyással sem?!

„Nekünk érdeklünk az — így folytatja Kossuth — hogy ne az orosz öröklőjön a török után, hanem a népszabadság.”

Ha Magyar-, Erdély- és Horvátország a muszkát uralja, ellenezhetne volna-e, hogy az orosz öröklőjön a török után?

„Azon kell lennünk, hogy az orosz isolálva találja magát szemben Európával. Ez újat vágja terjeszkedési vágyainak.”

Igy oktat Kossuth.

Isoláltuk volna-e a muszkát Európában, ha Kossuth második eszméje szerint, hozzá csatlakozunk?!

Újút vágjuk volna-e terjeszkedési vágyainak, ha még három országot juttatunk birtokába?

Magyarország elszakadván Ausztriától, ez szétbomlik. Gácsország is orosz kézre kerül. A muszka ennyi harcias, hős nép felett rendelkezén, a Keleten ellentállhatlanná válik.

Ha pedig sikerül neki hatalmát kiterjeszteni a Balkánig, hogy hívják azt az Istent, a ki a magyart megmentheti, hogy a panszláv tengerbe bele ne fojtassék?

Jól mondja Kossuth:

„A lengyel faj, Istennek hála, nem ment bele a kétségbeesés által sugallott nemzeti öngyilkolás gondolatába. Irtják, mint az erdőt, mert nem ment bele. De fel fog támadni és élni fog, mert nem ment bele. — Nemzetek csak öngyilkossággal halhatnak meg. A panszlavismus nem a szabadság eszméje.”

Igen! Igen! De azon panszlavismusba, mely nem a szabadság eszméje, Kossuthnak egy, szintén a „kétségbeesés által sugallott”, s szintén nemzeti öngyilkossággal járó gondolata e hazát bele akarta menetni.

E szörnyű óriási sirból nem lett volna feltámadás. „Fel fog támadni a lengyel, mert nem ment bele.” Igen. Feltámadtunk mi, s büszkén mondhatjuk ma: „Él magyar, áll Buda még”, mert a kegyes sors nem engedte, hogy Kossuth által „bele” menessünk. Feltámadtunk, megvagyunk meg nem tört erőben, Isten kegyelméből, de nem Kossuth állambölcséséből.

S dacára mindennek, Kossuth a hongytilést vádolja a nemzet, Európa s a történelem előtt, hogy a hazát áldozatul készíti a muszkának.

Tudja, éri, hogy ennél nagyobb gyanúsítást nem mondhat ki; de nem látja, hogy a bűnt, melyet csak gyanúsításból foghat a hongytilásra, ő maga tettleg és tényleg elkövetett!

II.

Kossuth harmadik ajánlata: a dunai confederatio volt.

Alapaszmejében e terv elismerése azon ténynek, hogy a magyar korona birodalma Európa mai viszonya közt megában meg nem állhat. Ezen elismerés képezi alapszmejét a pragmatica sanctionnak is.

Őseink a szövetséget a nyugaton keresték, honnan ők a civilisatio malasztját hozták a hazába. Kossuth a nyugatnak substitulja a keletet.

A keleti szövetség több biztosítékot nyújtott volna-e az ország integritásának, a magyar nemzetiség fejlődésének, vagy a baza souverain függetlenségének?

Lásunk!

A magyar nemzet politikája déli szomszédaink irányában azon öszinte óhajban központosul, hogy nemzeti és állami igényeik szerint fejlődjenek, erősödjenek, s élvezzék azon szabadságot, mely solidaritást teremt Európa minden népei közt. A hol a magyar nemzetnek alkalma fog nyílani, ezen irányban déli szomszédjait támogatni, ezt saját érdekeinek helyes felismerésében kétség kívül meg is fogja tenni. Hogy azonban ezen egyedül helyes politikát nyomatékka és sikerrel gyakorolhassa hazánk, okvetlenül szükséges, hogy a nyugatra támaszkodhassék.

Kossuth ezen alapigazságot perhorreszcálja, s bennünket déli szomszédainkkal oly viszonyba akar hozni, mely reánk és reájuk nézve csak veszedelmeket rejt.

Az általa tervezett conföderáció ugyanis vagy utánzása lett volna a német bundnak, mely sem élni, sem halni nem tudott, s melyet a történelem oly keményen elítélt; vagy közös ügyekkel, s ezeknek közös elintézésével járó szövetekezés, miként ezt gyanítja is azon közös képviselő, mely Kossuth conföderationalis terve szerint, felváltva Pesten, Zágrábban és Bukarestben tartotta volna üléseit.

Azonban úgy az egyik, mint a másik esetben a dunai fejedelemségek velünk a paritás alapján nem állhattak volna. Ennélfogva semmi sem lett volna természetesebb, mint az, hogy iparkodnak paritásra szert tenni, s a mi rovasunkra magukat kikerekíteni.

Az ebből szükségkép támadó küzdelemben aztán:

vagy mi engedünk, s lett volna Magyarország elég nagy, hogy a „Kossuth vármegye“ nevét felvegye, elég nagy, hogy egyiknek és másiknak is hűsága játszhaszon benne pünkösdi királyságot, de nem elég nagy a magyar nemzet történelméhez, dicő múltjához, büszke emlékeihez, méltó igényeihez és európai küldetéséhez mérve.

Vagy nem engedünk, s ekkor országunk határain belül örökös forrongás és villongás — köztünk és szövetségeseink közt pedig azon kedves, bizalmas viszony, mely a kecske és a kő között létezik.

Vagy mi győzünk, absorbeáljuk szövetségeseinket, erős központosítás által kezünkbe ragadjuk a vezényletet, a hatalmat, miként ezt most a porosz Németországban teszi.

Ez lett volna kétség kívül reánk nézve a legjobb eset, az egyetlen kedvező fejlődés.

De lett volna-e ebben köszönet?

Halljuk Kossuthot! Legutóbbi levelében ezt mondja:

„Elég nekünk a nemzetiségi kérdésből, a mennyi van. „Nem istálunk többet belőle“, mint Erdélyben mondják. Ha mindazon keleti tartományok, melyeknek czimerei Magyarország czimere körül figurálnak, tányéron hoznák is felénk a meghódolást sz. István koronája iránt (mit tenni bizonyosan nem fognak), még akkor is azt kellene mondanunk: „köszönjük, nem kell.““

Tervének legjobb esetére, legkedvezőbb fejlődésére tehát Kossuth maga mondja azt, hogy „köszönjük, nem kell.“ Azaz, mondja ma. Nehány évvel ezelőtt azt követelte, hogy kivételre esküdjünk össze, üssünk forradalmat, az alig üdültni kezdett nemzet lépjen ismét csataterre s áldozzon vért, sok vért, tenger vért, mert hiszen ez eszmét ő ajánlja — Kossuth Lajos!

III.

Kossuth negyedik eszméje a francia combinatio volt. Felajánlotta a magyar koronát Napoleon hercegnek. A herceg azt mondá reá: „Nekem ez az ember visszatetszik, úgy kínálgatja a koronát „comme une prise de tabac.““

Ez tény!

Ha azonban Kossuthnak ezen eszméje kedvezőbb fogadásra talál, és sikerül neki azt fogadtatni is, ma a magyar trónon Napoleon hg ül.

Milyen előnyöket hozott volna ezen eszme a nemzetnek?

Halljuk Kossuthot! Ma rákásra írja a hasábkot azon halálos veszélyeknek kimutatására, melyeket a német és keleti kérdésben a francziával való szövetekezés hazánkra hozhatna.

Ma választhatunk, kell-e: francia szövetség, nem-e, vagy mennyiben és mily feltételek alatt kell, ha kell?

A midőn egy Napoleon ül trónunkon, akarva nem akarva, életre, halálra szövetségesei volnánk azon Franciaországnak, mely szintén egy Napoleont ural.

Mindazon veszélyeket tehát, melyeket Kossuth ma a franczia szövetségből rák báramlani lát, ő mindenestre rá hozta volna a hazára, ha 4-dik eszméje valósul. Mi választhatunk!

Constatáljuk tehát a tényeket:

Kossuth, a mióta nagyobb szerephez jutott, négy eszmével lépett fel.

Ezen eszmék mindegyike feltételezi, hogy az ország emeltessék ki történelmi sarkából, sodortassék ki sok százados viszonyzaiból, feltételezte, hogy az anyagi érdekeknek azon cseréle fonalai, melyeket századok során át az élet szőtt, tépessenek

el; feltételezte, hogy a nemzet, az alig lábadó nemzet, a forradalom terére lépjen, jogait, szabadságát, fennállását kockáztassa, mindenekelőtt pedig áldozza utolsó vagyonát s áldozzon vért, sok vért, tenger vért.

Mindezt követelte Kossuth a nemzetől, oly eszmék keresztülvitele végett, melyeket ma elvet, elvet iszonynyal, mint a vándor a keblén torkagott kigyót.

Miként tette volna Kossuth jóvá óriási hibáját, ha a nemzet változatos eszméinek valamelyikét csakugyan keresztülviszi, ő pedig utólagosan jut azon meggyőződéséhez, melyeket ma oly hangon hirdet, mintha soha sem állottak volna merev ellenében a terveket, melyeket mint mentő, mint egyedül üdvözítő eszméket ajánlatott a nemzetnek — miként tette volna jóvá nemzetül hibáját? — nem kérdjük, mert a gondolatól is borzadunk.

De igenis kell kérdenünk, hogy a felhozott tényekkel szemközt, lehet-e Kossuthot államférfinak tekinteni, kinek eszméi vezéreszillagul szolgálhatnak a nemzetnek.

Mi, jobban szeretvén a hazát, mint akárkit, erre határozottan azt mondjuk, hogy nem!

Nem akarjuk kutatni, vajon a nyusbusból, melyet Kossuth igénybe vesz, mennyi illeti meg őt, s mennyi a nemzet hősiességét?

De annyi kétségtelen, hogy ha az ország sorát ismét Kossuth kezeire bízók, a vészharang, melyet könnyelműségéből újban meghuzzott, bizonyos viszonyok közt a nemzet halál-harangjává válhatik.

Egy pár szó a székely kivándorlásról.

(Folytatás.)

A Mitács-hegységen átmenve az Ölt és Káson vizek közt, alább csak az Ölt nagy kanyarolata közt le Előpatakáig, nyúlik egy nagy rengeteg erdő, melyben vannak ugyan egyes birtokosoknak kiszakított részei, melyek az egésznek nagyon csekély részét teszik; ezekben sehol sincsen egy megtelepedés is, mindamellett, hogy sok benne az arra való alkalmas hely.

Továbbá: Bodolától felfelé Nyér, Szikfalva, Borosnyó felé Zágónig mindenütt a határszálen egy nagy erdő, melyben sokat birnak egyes birtokosok. A Radna vize völgyében egy nagy falu van, a mely egyes birtokosok által tett megtelepítésekkel származott, ezek mind oláhok, minek okát főképpen abban látom, hogy a szabadságot szerető székely önként senkinek is szolgájává nem vált és abban az időben annyira nem is volt túlnépeltve a székelyföld, mint mostan. Egyébaránt most ily túlnépesséssel sem igen hiszem, hogy sikerülne a Bodza fordulónál valóhoz hasonló megtelepítés a más tulajdonán, mivel a magán kész éhezni, fázni és mindennemű sanyarúságot kiállani a székely ember, csak hogy az annyira becses egyéni szabadságát és földjét megtarthassa. A székely nép ezen nemes haszaszeretét minden áron elé kell mozdítani, mivel ez az igazi haszaszeretet, midőn valaki úgy szereti hazája földjét, hogy kész azt a nélkülözések bármilyen árán is megtartani. Ezt pedig tette a székely.

Tudok számos népes községeket, a melyekben soha egy lépésnyi föld sem idegenítődött el, mit eléggé bizonyít, hogy vannak községek, melyekben zsellér nem volt és nincsen, hanem mind szabad székely ember.

Zágontól a Nemere hegyig mindenütt a határszálen húzódik el egy 3—5 mérföld széles erdő, ez már az előbbiekénél vadabb természetű, oldalai meredek és kővesek, völgyei és fensíkjai kevés helyen alkalmasok megtelepedésre, van ezen is arra való hely, kivált a rapolti, ozsdai és bereczki határokon, mely többin van is ily megtelepedés, egész falu. Pediglen ezen vidéknek nagy népesedésénél fogva szükségé lenne a terjeszkedésre. Hanem itten is a felosztás által eléállandó okosertőbb erdőgazdászattal, nagy lenne a nyereség a havasok fájában, mely ezen vidék fő kereskedelmi cikkét teszi, mi nagyon is látszik elpusztított erdőin, melyeket csak használatra, nem pedig kezelésre tekint magának, a minek következtében a becses fenyőfa nagyon kezd megapadni és azzal együtt nagyon sok embernek az életmódja, mit megkeresendő kénytelenitőve van Moldva-Olahországba vándorolni.

Csikszékben mindenütt a határszálen a szent Domokosig húzódik erdő, nagyon sok tekintetben hasonló a Bodolától Zágónig terjedőhöz, mint a benne levő megtelepedésekre, ugyszintén az alkottására néz, csak hogy itten az erdőségek nagyobb mértékben el vannak pusztítva, mint amabban, elhordatván az Csikszék hangya-szorgalmu és sokaságú népe által az ország minden részében; a mely nép bizonyosan sokat fel fogna ezen helyekből használni, különösen szén- és pityóka-termelésre, míg az erre nem alkalmas helyeken megnevelné a neki oly sok éveken át oly szép jövedelmet adó erdőket a felosztás után.

A Maros, két Küküllő és Ölt vize eredete között elnyúl, Hargita nevet viselő, nagy erdőségnek, csiki, ugyszintén udvarhelyszéki része is nagyon sok helyen alkalmas a megtelepedésre; a mi-

nek elég bizonyítéka, azon két nagy Oláhfalva nevet viselő község, a melyek ezen hegységben egy magas fensíkon fekszenek. Egyáltalában ezen hargitai erdőség minden részeiben számos megtelepedés indult a már régebben elfoglalt helyeken, úgy, hogy az ottan rövid idő alatt tömegessé válnék. A Gyergyót környező havasokban sok hely nagyon megtelepedésre alkalmas, a mit gyéren meg is kezdték. Egyébiránt itten már nem a megtelepedésért volna a közhelyek felosztása annyira fontos, mint a fakereskedésért, mivel Gyergyónak két vize van tutajozható, a melyek egyikén Magyarország, a másikon Moldva-Olahország felé szállíthatja fa-készleteit, mit nagymértékben minden erdőségi rend nélkül tesz, úgy, hogy majd az unokának nem lesz sem szállítania, pedig akkor is ottan lesz a szép Maros s a kis Beszterce vize. Ezen körvidék felosztásával, lehet egyes préda gazda földig kipusztítva erdejét, míg ellenben a józanabb rész fölfogván ezen havasok fájában rejlő nagy kincset, igyekeznék erdejét fáját fölnevelni.

Továbbá Marosszéken a Kisküküllő és Nyárad vizek között elnyúló erdős hegységekben nagyon sok hely alkalmas a megtelepedésre, itten már az éghajlat is sokkal szelidebb lévén, mint a más székelyföldi havasokban, csak alkalmat kell nyújtani reá és megszaporodnak az oly festői szép kis faluk, milyen az Ilyésmező nevet viselő szép telep, mely az odaszállított erdőpásztorokból nőtt ki magát. Ezen havasok egy része közséji birtok, a más pedig nagyon tekintélyes része az ugynevezett székelyhavas, egész Marosszéke, azaz: minden birtokosáé, a miért ennek annyi fel való felosztása, a hány birtokos a székben vagyon, annyi lenne, mint ezen helynek tökéletesen használhatatlanná tétele, míg ellenben más úton járva el, itten is célt lehet érni; ezen havast fel kellene osztani 20—30 holdas részekre, és e részeknek illendő árat szabva a népnek áruba bocsátani, mely részeknek vevője bizonyosan elég akadna; hanem ezen eladásnál arra föl kellene ügyelni, hogy egy vevő három résznél többet meg ne vehessen, az eladásból begyűltendő pénz felől lehetne keblileg nagyon jól rendelkezni, úgy, hogy belőle a széknek valami szükségé fedeztetődne. (Folytatjuk.)

Magyar-horvát kiegyezési javaslat.

Rauch báró, Zsivkovics társaságában, mint tudjuk, közelebb megfordult Pesten. Bécsi lapok szerint a nevezett urak az irányadó magyar államférfiakkal, nevezetesen Eötvössel és Deákkal a horvát-magyar kiegyenlítés tárgyában bővebb értekezletet tartottak. Az értekezés eredményét a „Zukunft“ a kiegyenlítési pontozat következő formulázását említi:

1. Magyarország elismeri a zágriai 1861-iki 42-dik törv. czikket, a mennyiben az idézett czikk Horvátország és Szlavonia belügyeire vonatkozik. Horvátország és Szlavonia t. i. országos ügyeire nézve autonóm törvényhozással fognak birni, továbbá külön felelős kormányval, autonóm igazgatással, autonóm igazságszolgáltatással, autonómiaival kultus és oktatásügyekben, végül az országos pénzügyben.
2. Dalmátia, ha az országgyűlés kívánja, (melyik?) Horvátországba és Szlavoniába bekebelezetik.
3. A határvizvidék ugyanoly politikai közigazgatással és igazságszolgáltatással fog birni, mint Horvátország és Szlavonia.
4. Fiume Magyarországnak marad.
5. A horvát országos kormányzat főnökének kinevezése, ki az országos hivatalnokokat fogja kinevezni, a magyar minisztérium által fog ellenjegyeztetni; tagja lesz egyszersmind a magyar minisztériumnak.
6. A Sz. István koronája alá tartozó országok közös ügyeit intéző törvényhozás Pesten lesz. E törvényhozásban Horvátország és Szlavonia együttesen küldendő aránylagos számú követek által lesz képviselve. Ez ügyeket egy, a magyar minisztériumba beosztott horvát al-államtitkár Pesten kezeli.
7. A magyar delegációba Horvátország és Szlavonia aránylagos számú képviselőket küld, vagy egyenesen a zágriai országgyűlésből, vagy pedig a pesti országgyűlésből, saját curiájából.

E megállapodások lényeges vonásaikban tökéletesen megegyeznek azzal, mit a szóban forgó egyezkedésről az új „Pressé“ nek Pestről irnak.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése nov. 13-kán.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után Elnök bemutatja a beadványokat.

Bónis Sámuel képvis. fájdalommal jelenti, hogy Dózsa Elek képvis. súlyos betegség folytán nem vehet részt a codificationalis bizottság tárgyalásaiban; azért kéri, hogy addig, míg a nevezett képvis. betegsége tart, válasszon helyette a ház póttagot, annál inkább, mert tekintettel az Erdélyben fennforgó viszonyokra, kívánatos, hogy azokat ismerő képviselő vegyen részt a bizottság tárgyalásaiban. (Helyeslés.)

A ház elnöki javaslatára Szolga Miklós képviselőt jelöli ki póttagul.

Radich Ákos képvis. Fiume sz. kir. kikötővárosnak emlékiratát mutatja be, melyben aggodalmakat fejez ki a közlekedési minisztérium által

készített vasúti tervezetnek a fumei vasútra vonatkozó részletei fölött.

Ez emlékirat a kérvény-bizottsághoz tétetik át. Ezuttal ugyanez ügyben

Radich Ákos képvis. 11 pontból álló hosszabb interpellációt intéz a közmunka- és közlekedési miniszter úrhoz.

Gr. Mikó Imre közmunka- és közlekedésiügyi miniszter úr: Nehéz feladat volna, e hosszas interpellációra azonnal válaszolni. Kérem tehát azt velem közölni. (Helyeslés.)

Jókai Mór képvis. a konstantinápolyi magyar gyarmat részéről meg van bízva, hogy a háznak egy kérvényt, gr. Andrássy Gyula miniszterelnök urnak pedig egy folyamodványt adjon át; egyezmény mind e két beadvány alapján egy rövid interpellációt intéz a belügyminiszter úrhoz.

Évek óta üzetik Magyarország határán szegyetlen kereskedés, melynek tárgyát fiatal leányok képezik. 10—12 éves leánygyermekeket hajtóra csalogatnak, ott megkötözik, elzárják, Konstantinápolyba hurcolják, ott 4 től egész 20 aranyig mint rabszolgákat eladják; ott pedig megtörténik, hogy kétségbeesésükben a II. emelet ablakából az utcára leugorva menekülnek az osztrák internunciatúra házához; az osztrák követ úgynöke által a rabszolgatartóknak újra visszaadnak. (Mozgás.) A konstantinápolyi magyar gyarmat folyamodványa azt tartalmazza, méltóztassék a minisztérium közbenjárni az iránt, hogy az osztrák követés, mely a magyarországi alattvalókat is védelmezni tartozik, a kellő oltalmat terjeszse ki a magyarokra is. Ez a két folyamodvány tartalma. A belügyminiszter úrhoz intézendő interpelláció röviden ez: Van-e ezen speciális esetről tudomás, és történt-e részben a t. belügyminiszter úr részéről érélyes intézkedés? Szólok annyival inkább érzé magát indítva ez ügyben interpellálni, miután biztos magán-tudomása van, hogy más városok részéről történt följelentések nyomán a belügyminiszter úr rögtön, érélyesen és sikeresen intézkedett. (Helyeslés.)

B. Wenckheim B. belügyminiszter: Ezen igen szomorú konstantinápolyi speciális esetről eddig tudomásom nem volt; hanem hasonló esetekről volt tudomásom; jelesen az alexandriai és kairói esetekről, s e tekintetben érélyesen intézkedtem, hogy ezen szerencsétlen eltévedt nők pártfogás alá vétessenek és hazajövetelük lehetőségessé tétessék; sőt ezek egy része már útan is van haza felé. Állandó érintkezésben vagyok az ottani consulu-sokkal; de ezen konstantinápolyi esetről eddig tudomásom nem lévén, csak annyit mondhatok, hogy mindent el fogok követni, hogy ezen botrányos visszaélésnek eleje vétsessék. (Élénk helyeslés.)

Jókai Mór képvis.: Az adott válasszal meg vagyok elégedve.

Ezután Miletics Svetožár képvis. nyújt be három interpellációt, melyek mindenike körül-ményes fejtegetés alakjában levén szerkesztve, a felolvasás közel egy óráig fásztja a ház türelmét. Az interpellációk elsője az annak idején sokat említett s e lapokban is körül-ményesen közölt „Germania“-esetre vonatkozik; midőn t. i. a dunagőzhajótársaság ily című hajóján a rustuki török hatóság két szerb nemzetiségű egyént requirált, az osztrák consul közbenjárásával a hajóba ment, s a rendőrök és az ellenszegülő két egyén közt támadt harcnak ez utóbbiak áldozatul estek. Miletics képvis. eziránt a miniszterelnök úrhoz interpellációt intéz, többek közt kéri, vajon hajlandó-e kivinni, hogy Mithad basát a török kormány letegye; hogy az illető consul, kinek neve „megemléstse sem méltó“, ne csak dorgáltatással, de elmozdítással büntetessék, s hogy Törökország, melynek fennállását a szerb nemzet alkotmányos létezése szempontjából előmozdítani nem szabad, ily esetek ellen garantiát nyújtson.

Még sokkal hosszabb a második interpelláció, melyben Miletics képvis. a b. Kussevich úr exoja kancellársága óta Horvátországban történeteket tárgyalja; elbeszéli több hivatalnok elmozdítását, megintetését, iskolák bezárását; panaszkodik, hogy a kormány befolyást gyakorol az ország hangulatára; mondja, hogy egy hivatalnok azért, mert a moskvai néprajzi kiállításban részt vett, nyugdíj nélkül elbocsátott; keserűen kifakad a báni helytartó ellen, s végre a báni helytartó úrhoz legutóbb intézett legfelsőbb leiratot, melyben a horvát országgyűlés több törvényezikkelye szentesítették, octroy-nak nevezi. Mindezek után kéri a minisztériumot, vajlon kész-e mindezen tettekért, melyek a kiegyezést közjogilag és közigazgatásilag compromittálják s az országot a közlekedő keleti válság köze-pette veszélyeztetik, a felelősséget magára vállalni, s hajlandó-e a koronának azt a tanácsot adni, hogy az october 20-iki leiratot vonja vissza?

A harmadik interpelláció végre arra vonatkozik, mit a mult télsszak alatt már Branovácsky képvis. sürgetett, hogy t. i. a kormány, az 1861-iki szerb congressus határozatait figyelembe véve, javaslatot terjeszessen a ház elé.

E három interpelláció felolvasása után, mely közben a ház többszörös jelét adta türelmetlenségének, felszólal.

Gr. Andrássy Gyula miniszterelnök: A t. ház bizonyosan nem fog csodálkozni, ha én, leg-alább mielőtt a t. ház eloszlatná bennem azon kérelmet, vajlon az, a mit hallottam, interpelláció-e vagy nem, — az előadottakra mint interpellációkra nem válaszolhatok.

Ezen hosszas és bonyodalmas beadványok egyezési hallásából csak kettőt tudtam kivenni: először azt, hogy a t. képviselő úr igen kíváncsi és egyszerre igen sokat kérdez (Derűtlenség); másodszor azt, hogy nincs fogalma arról, mi az interpelláció. (Élénk helyeslés.)

Az interpellációk célja nem egyéb, mint szóbeli kérdésre szóbeli választ kapni. Szükséges — megelégedések kikerülése végett — hogy hasonló formájú kérdések írásban adassanak be; de ily írásbeli kérdésnek is meg kell tartania a szóbeli interpelláció természetét, t. i. egyszerűnek és szabotnak kell lennie, hogy a reá következő válasz szintén egyszerű és szabatos lehessen. (Helyeslés.)

En tehát, t. ház, a magam részéről azt tartom, hogy a t. ház igen helyesen tenné, ha valamely szabályt állítana fel, vagy legalább alkalmilag határozatban az iránt nyilatkoznék, hogy mily formában kell az interpellációkat beadni, hogy azok tárgyalassanak.

Ha a t. ház a most felolvasott beadványokat mint interpellációkat méltóztatik tekinteni és nem mint manifestumokat, a mikhez inkább hasonlítanak (Tetszés), ez esetben kész vagyok azokra mint interpellációkra tüzetesen felelni. (Élénk felkiáltások: (Nem tekintjük interpellációknak.)

Miután a kérdések hozzánk intéztettek, és én körülbelül kivethetem, mi foglaltatik azokban, mégis bátor leszek azokra, nem tekintvén azokat rendes interpellációknak, hanem esetleg előkerült tárgyaknak, — legalább tájékozóló néhány szóval válaszolni. (Halljuk! halljuk!)

Az első kérdés a „Germania” esetére vonatkozik. E tekintetben a külügyi miniszterium nem várta be — és igen helyesen — a tisztelt interpelláló úr felszólalását, hanem e tárgyban vizsgálatot rendelt el, melynek eredményét természetesen be kell várni. Amely kétségtelen, hogy az illető consul némileg el látszott feledni azon zászlónak méltóságát és tekintélyét, mely miunket is kifelé képvisel, és mely a mi kereskedelmünket is oltalmazza. E részben tehát annyit mondhatok, hogy a külügyi miniszterium részéről a vizsgálat már el van rendezve, és annak eredménye bizonyosan a t. háznak is tudomására fog hozhatni.

Nem tartatom föladatommak, a felhozott egyes állítások alaposágára kiterjeszkedni, és a t. ház azt természetesen fogja találni, ha az interpelláló urat nem követem azon kérdések terére, vajlon mi fog Mithad basával történni, és vajlon a török birodalom fennállhat-e vagy nem? (Élénk tetszés.)

A mi az interpelláló úrnak Horvátországra vonatkozó kérdését illeti, azt t. i., vajlon magára vállalja-e a magyar kormány — ez a kérdés veleje, ha jól fogtam fel, — a felelősséget azért, a mi egy harmadik által tétetett: ezen kérdés már magában foglalja a választ is, azt t. i., hogy azért, a mit — mint a t. képviselő úr mondá — egy harmadik tett, a formaszertől és alaki felelősséget magára nem vállalhatja; de annál szívesebben osztok a kiadott rendeletek erkölcsi felelősségében. (Tetszés.) Hogy a kormánynak e kérdésben nincs szabatos állása, és hogy nincs azon szerencsés helyzetben, hogy nézetekért, melyek bizonyosan nem az elnyomás, nem az alárendeltség, hanem az egyenjogúságra és a szabadságra vannak alapítva, (Élénk helyeslés) alakilag és formaszertől is magára vállalhasa a felelősséget, — annak okai éppen azon irányzatok, melyek az országgyűlésnek és a kormánynak előzőken lépéseit hasonló felfogással, mint ez a t. képviselő úr előadásában nyilvánult, ismételve visszautasították. Azt hiszem azonban, jogosan adhatok kifejezést abbéli meggyőződésemmek, hogy ezen felfogás igen elszigetelt, (Úgy van!) és hogy talán azon hivatalnokok érdekével lehet összekötni, kiknek elmozdítását oly nagy sérelemként tűntette fel az interpelláló képviselő úr. (Tetszés.)

Horvátországnak igenis nagy többsége bizonyosan át fogja látni, hogy Magyarország, mint ez az országgyűlés határozataiból már is kiderült, nem akarja Horvátország elnyomását, nem akarja alárendeltségét; hanem oly politikát kíván követni, mely bizonyosan viszhangra és elismerésre fog találni. (Hosszasan tartó élénk helyeslés.)

A harmadik, t. i. a szerb congressus kérdésére nézve megvallom, nem tudom, mit akar a t. képviselő úr; mert ezt is oly hosszadalmas alakban terjesztette elő, hogy a kérdés velejét kivennem nem lehetett. Csak annyit mondhatok, hogy a kormány részéről a belügyminiszter úr már kijelentette, hogy a mint alkalom nyílik, és a mint a teendők megengednek, a szerb congressus ügyében az országgyűlés elé javaslat fog terjesztetni.

Miletics Svetozár képviselő fenntartja magának a jogot, e válassza más alkalommal válaszolni.

Dimitrievics Milos képviselő olvassa a képviseli bizottság új választására történt szavazás következő eredményét:

A beadott 187 szavazat közül kapott: Cseh Sándor 184, Darvas Antal 183, Gaál Péter 182, Thalabér Lajos 181, Juthy József 179, Iváncovics György 176, Mihályi Péter 176, Dózsa Dániel 175, gr. Lázár Kálmán 174, Horváth Döme 172, Szontagh Pál (gömöri) 171, Halmosy Endre 166, Szestey László 166, Boros Balint 160, Besze János 125 szavazatot.

Horváth Lajos képviselő mint a közvádló kérvénye érdemében kiküldött 10 tagú bizottság

előadója, olvassa az utolsó ülésben beadott közvádlói pótkevény, valamint Kossuth Lajos és Búszörményi képviselők nyilatkozatait következőkben a ház megbízásából készített pótjelentést, melyben a Búszörményi László elleni per megindítása megengedhetőnek véleményeztetik.

Olvastatik továbbá Búszörményi képviselőnek egy hosszabb nyilatkozata, melynek elején kijelenti, hogy a közvádló utóbbi két kérvénye értelmében a „Magyar Újság” két névtelen cikkeit közkeletű megindítása ellen nem veszi igénybe a képviselői mentességet; de hamis vádunk s az igazsággal ellenkezőnek mondja a közvádló kérvényeiben foglalt azon állítást, hogy ő ez ügyekben mint tanu megidézettvén, megtagadta volna megjelenését; továbbá bizonyítja, hogy a váci levélben található törvénysértést tekintve, nincs meg a kellő összefüggés a tény és az ő személye közt.

A ház rövid vita után elhatározza, hogy a pótjelentés, valamint Búszörményi képviselő nyilatkozata kinyomtatván, hétfőn tárgyalassanak.

Ezután olvastatik Miletics Svetozár képviselőnek ugyanezen tárgybán beadott „indítványa”, melyben hosszasan fejtegeti, hogy a váci levél incriminált pontja nem ütközik a sajtótörvénybe; s kéri, hogy a közkeletű megindítására az engedély megtagadtassék.

A ház többsége elhatározza, hogy Miletics képviselő indítványa ne nyomassék ki.

Ezután az ülés eloszlik.

KÜLFÖLD.

Az Ausztriát megillető állás.

Ily cím alatt felel a „France” Girardin gyűjtésére Ferenc József császár párisi nyilatkozatát illetőleg.

„Girardin úr — mondja a „France” — megtagadja Ausztriától a jogot, hogy a szadowai veszteséget újból kiépülje. Furcsa képet nyújt látni, a szenvedélyes publicistát Ferenc József császár minapi nyilatkozata alkalmából a logica veszőparipáján lovagolva, s azon hiszemben élve, hogy az igazságot egy dilemmába lehet zárni, holott ez mindig kibújt alóla. De idézzük az eredeti szöveget:

„Mit jelenthetnek és mit akarnak jelenteni Ferenc József császár felfogása szerint e szavak: Ausztria ismét visszafoglalja azon állást, mely őt megilleti?”

Minő állás illeti meg őt s mit kellend megint visszafoglalni?

Talán azon állásról volna szó, melylyel Német- és Olaszországban birt a háború előtt?

Mert ez nem jelentene egyebet, minthogy Ausztria és Franciaország háborút indítsanak Olasz- és Poroszország ellen.

Ferenc József császár nyilatkozata vagy ezt akarja mondani, vagy pedig semmit sem akar mondani. Girardin E.

Mi épp ellenkezőleg részünkről azt véljük, hogy Ferenc József császár nyilatkozata nem ezt akarta kijelenteni s mégis a legkevésbé sem lehet azt jelentőség nélkülinek mondani.

Girardin úrnak igaza volna azon esetben, ha Ausztriának nem volna más választása, mint valamelyike ama két positionak: túlsúlyt gyakorolni Német- és Olaszországban, vagy pedig a tehetetlenség, Sadowának közvetlen következménye volt. Ámde nem tekintve olaszországi régi birtokait s azon köteleket, melyek a hajdani németzűvökhöz csatoltak; Ausztria még mindig nagy területű birodalom marad, mely Európa közepén nyomós állást foglal el s bizonyára egyike azon legfontosabb elemeknek, melyek lényegesen befolyanak az általános egyensúly fenntartására.

Es most kérdjük, hogy lehetne megtagadni tőle ez értelemben törvényes helyét az európai nagyhatalmak családjában?

Es ezen helyet hogyan lehetne képes betölteni, ha azon országok, melyek alkatrészeit képezik, továbbra is ellenségeskedésben élnek egymással, s ezáltal megzavarják a kormány minden erejét?

Ime ezen okok miatt volt szerintünk teljesen igaza Ferenc József császárnak, midőn azt mondta: hogy Ausztria külbefolyása belső consolidációjától függ.

A szabadság által újjászülve s megerősödvé azon szabadelvű eszmék alapján, melyeket hovatovább mind nagyobb mértékben kezd alkalmazni, Ausztria „visszafoglalni azon állást, mely őt megilleti”, nem ugyanazt, melyet a bécsi congressus jelölt ki számára, hanem azt, melyet geographiai fekvése, területi fontossága, lakóinak műveltsége és hazafisága szab ki részére.

Ezen helyet bizonyára nem birta veszteségei előestéjén, a midőn még lételenek feltételei is kétségbe vonattak, s az emberek azt kérdezték egymástól, hogy e nagy test nem indult-e már felbomlásnak; azon erő, mely a különböző részeket erőszakosan együtt tartá, megsemmisültnek látszván, s minden nemzetiség külön irányban akarván haladni?

A jelen pillanatban Ausztria már túl van ezen veszélyes válságon. Ámbar még igen sok nehézséget kell leküzdeni, és mi részünkről nem tehetjük azon fejedelmet ne érezzünk s ne biztosítsuk azon rokonszenvet és azon hazafiat, kik nem engedvén magukat semmi viszontagság által elcsüg-

gesztetni, oly nemesen és elhatározottan láttak munkához.

Vajlon rejlik-e ezen magatartásban fenyegetés a béke ellen, a visszatérési utógondolata, vagy veszélyes nagyravágyási vallomás?

Hisz minden ép eszl ember kénytelen bevallani, hogy a béke megerősítésére semmi eszköz sem vezet célszertűben, mint Ausztria megerősödése, minthogy e birodalom mindazon bonyodalmaikat lehetlenné teszi, melyek felbomlásából végzetlenül következne. Egyébiránt reánk még egy másik jelentősége is van e dolognak, minek horderejét bizonyára Girardin úr sem vonadja kétségbe. Ausztria a szabadság ügyét mozditja elő azáltal, hogy a békére törekszik. Meglehet, hogy e syllogismus nem egészen szabályszerű, hanem azért a következtetés szerintünk nemkevésbé igaz.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, nov. 14. A „Moniteur” mai számában közli Magne kinevezését pénzügy- és Pinard-ét belügyminiszterre. Lavalette a titkos tanács tagjává lett kinevezve.

Ma a párisi lapok levél alakjában igazító felhívásokat kaptak, melyekben fegyverre szólítatik a nép. Páris ma ismét a legkalandosabb hírek tűzhelyévé vált. Beszélnek, miszerint a császárné azon fáradozik, hogy Napoleon császárt lemondásra bírja, hogy ő még férje életében megkísértse uralkodói szerepét.

A konferenciáról a hány hír, annyi ellenmondás. Még az sem bizonyos, vajlon a meghívások a konferenciára szétküldetnek-e már; de még bizonytalanabb az, miképp fogadják a hatalmak a konferencia-javaslatot? Olaszország s néhány másodrangú hatalom, mint tudósítanak, kinyilatkoztatta volna beleegyezését, hanem Orosz-, Porosz- és Angolország vonakodnak képviselőket küldeni az értekezletre. Oroszország feleslegesnek tartja a konferenciát, szerinte az ügy természetes folyamában rejlik a kérdés megoldása. Poroszország mindenekelőtt a francia csapatok visszavonását kívánja; sőt Berlinben kételkedni kezdenek, ha vajlon Franciaországnak komoly szándéka-e a sokat emlegetett konferencia létrehozása. Azt hiszik, hogy Napoleon csak a pillanatnyi zavarokból akart menekülni a konferenciaterület elkészítésével.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Ö Felsége a Királyné névünnepeinek előestéjén, tegnap a színházban tiszteleti előadás volt, mely a himnusz előkelésével nyílt meg. A színpadon nemzeti zászlók közt a szeretett fejedelemasszony arcképe volt látható.

— Marosvásár közgyűlése, mely a királybírája Mikó Mihály vezetésével, folya, folyó hó 14 és 15-dikén. A leiratok felolvasásánál a szép törvényhatóság közönségének valódi alkotmányos és az országgyűlési jobboldal politikájával rokon meggyőződése nyilvánult. A részletes tudósítás jövő számunkban.

— Háromszék, Aranyosszék stb. bizottmányi gyűléseinek folyamáról szintén olyan tudósításokat vettünk, melyekből ítélve, végre is királyhágonnani törvényhatóságaink közvéleményét a nagy szavak, zakatolások és insinuatik nem igen látszanak megingatni komoly hazafias ragaszkodásában Deák Ferenc hazafias és practicus politikája iránt, melynek magunk is hívei vagyunk.

— A muzeum-egylet igazgató választmányára a folyó hó 13-káról elmaradt tudományos ülést szerdán e hó 20-kán délután 5 órakor fogja megtartani a tanácsbáz nagytermében.

— A horvátországi távirat- és postahivatalok utasítást kaptak, hogy bevételit többleteket ezúttal ne Bécsbe, hanem Budára küldjék be.

— A honvédelmi miniterium felbirta a törvényhatóságokat, hogy a községek területén katonai gyakorlatok által okozott károk felvételénél, mindenkor igénybe vegyék a katonai kincstár képviselőjének közbenjárását, ellenkező esetben igények egyszerűen visszautasítottak.

— Hunyadmegyéből azt írják a „Concordia”-nak, hogy ott azon hír van elterjedve, mint ha a jelenlegi főispán, gr. Kun Kocsárd visszalépne; s leendő főispánul B. Jósika Lajost resbesgetik.

— Az újonnan megalakult takarékpénztár-egylet decz. 5-kén tartandja meg gyűlését.

— Az első mozdony az arad-k. fehérvári vonalon e hó 11-én indult meg; a kémút Györökgigéért, hol az indóház az alkalomra ünnepélyesen felszították.

— A mióta a „Telegraph” felállította a Ratiu-kérdést, mióta t. i. ezt a román nép elszegényedése egyik okaként deklarálja, egymást éri a „Gazetta”-ban a dr. Ratiu melletti lándsátörés. Legközelebből Jonul lui Tanasie úr lépett a homokra, s a megtámadott politikai jellemét védi, a dolog kényesebb oldalát, mint egészen privát ügyet, részére hagyván fenn, ki — nygmond — „megfelel ha érdekesebbnek tartja.” Végül elcselez mesterkedik, s így morder rá a „Telegraph”-ra: „E cikkkel megnyerted a kolozsvári lapok tisztségét, s mi kell ennél több!” — Ugyan ne csinalankodjék becstelens Tanasie úr, hiszen csak nem gondolja, hogy örvendének egy olyan procátor létezésén, minőt nemcsak a „Telegraph”, de egyszerűen a „Gazetta” is festett; sőt ellenkezőleg tisztázni kívánjuk, hogy a Ratiu úrra vonatkozó

pontokból egy szó se legyen igaz; s ha, dévajkodása szerint, tetszésünket mégis megnyerte volna valami, az nem lehetne más, mint annak látása, hogy a román journalistika is megszűnt valahára kizárólag csak a levegőben keresni a nép bajainak okát; leszállva a földre, bizonyosan nyitásra jön, s ha a kérdéses cikk tán tévedett, majd találni fog egy másik, s felfedeztetvén a betegség forrása: a kellő gyógyszer alkalmazása, s ezután gyógyulás következik. Nos, ezért talán a „Gazetta” sem erősené büra fejét.

— Perczel Mór a honvédség felállítását szándékozván az országgyűlésen indítványozni, a tárgyat bővebben megvitandó f. hó 17-én Pesten nagy hódvgyűlés volt.

— A magyar pénzügyminiszterium megkeresése folytán a magyar nemzetiségi s a vizsgálatokat már kiállott tisztok felszólítanak, hogy a Magyarországon betöltendő pénzügy-örbirtosi állomásokra pályázzanak. Ezen állomások 700 és 600 frt évi fizetéssel, 84 frt szálláspénzzel, 21 frt iroda- és 300—350 frt utazási átalánnyal dotálvák.

— Városunk több utcájának szánandó világítása ellen általános a panasz; hanem olyan koromsötétséget, mely beesteledés után a kilmnoston- és külmagyarutczát előlnti, csakugyan nem sok utca mutathat fel, (kivéve még belfarkasutca alsó részét); s ez iránt már több rendbeli felszólalás is küldetett be szerkesztőségünkhez, mindeniknek alig megczáfoltató véleménye az levén, hogy a lámpát nem azért találták fel, hogy csak akkor lássuk, mikor nincs szükségünk reá; — s különösen most, mikor a személy- és vagyonbiztonság erősebb lábon is állhatna, nagyon megkövetelhető a szükséges világítás, anynyival is inkább, mert talán csak nem jár valami elháríthatatlan nehézségekkel, a lámpagyújtogatókat köteleességükre szorítani. A hol pedig lámpa nincs, ott „azért nincs, hogy legyen.”

— A miniszteriummal szembeni oppositionalis szelleméből, közelebbi bizottmányi gyűlésén lehagyott Pestmegye főispáni helytartójává Lipthay Béla, Baranyamegye eddigi főispánja nevezetett ki.

— Zágrábtól írják, hogy az elrendelt országgyűlési választások országsszerte bizonytalan időre elhalasztattak. — Több zágrábi jogász néhány napja anti-unionistikus szellemben demonstrált a báni helytartó ellen. Az illetők ellen vizsgálat van elrendelve.

— A Dunafejedelemségekben létező pártokat következőleg ismerteti a „Sieb. Bl.”: 1. A „conservativek” a hajdani bojárok, az ország legrégibb, legelőkelőbb családai; övék a földbirtok legnagyobb része. Ők képviselik az intelligenciát, törekvésük nem reactionarius irányu, sőt inkább a korszellemmel haladást tartják szem előtt, de nincs kitartásuk, s hiányzik náluk az erély, s mindenekfelett a népszerű tevékeny vezér. Kiszertt dícsvágy, feltékenkedések kiragadták kezükből a kormány gyeplőit, annyira, hogy jelenleg az állam kormányzatába éppen semmi befolyásuk nincs. 2. Az ugynevezett „vörös párt” bizonyos mértékben a nemzeti elemet képviseli, ellenséges indulattal minden iránt, a mi idegen eredetű, nagy tetterővel, erélyes vezetéssel, csak hogy elérhetetlenekre, utopiákra törnek, s kisiklani hagyják a legközelebbit, a legszükségesebbet, a párt főnöke Rosetti, a „Romanul” szerkesztője. 3. A „legisták” egy töredéke a conservativeknek, nagyobbára ügyvédek, áll, s jelentékeny befolyással bírnak. 4. A „Cusaisták”, kik az 1866 február 11-ke óta bármely pártbeli kormány ellen folytonos opposititót képeznek, mert a követek kamrájában a közélet foglaltak el, „centralisták”-nak is nevezetnek. 5. A „unionisták”, napoként gyengülöben. 6. A „separatisták”, még nincsenek ugyan akkora erőben, mint híreik ment, de pártjuk folytonosan növekszik. — Ezek Oláhország-nak egymással a legsértőbb gorombaságig szemben álló pártjai, s mert nem a közbaza boldogságára, de kizárólag egymás megbuktatására törnek: a tengerrel ellátott, Európa legnagyobb folyójától öntözött, s hatalmas külsegélytől támogatott oláh Kanaán folytonosan hátrafelé siet — végromlása felé.

— György, Görögország királya, nevével együtt e hó 12-kén Bécsbe érkezett.

— Hogy a vallási agitatio Bécsben s általában a Lajthántul mily tetemes terjedelmet vett, annak bizonyosságát szolgál az is, hogy a bécsi hercegekhez most a nők nyújtottak be feliratot. A feliratozó nők helyeslik az osztrák püspöki karnak „Korszakunk veszélyes törekvései” ellen tett fellépését s biztosítják a hercegeket, hogy e fellépés „a hálas megelégedés érzésével” töltötte el keblüket. Nagyon érdekes volna az aláírók neveit ismerni; ezzel azonban adások maradnak s a „Volksfreund” csak arról biztosít, hogy 3,000 név van a felirat alatt.

— Dernán (Biharban), mint a „Bihar” értesül, közöl-forrásokra akadtak.

— Szerbiából — mint a lapokban olvasuk — nyugtalanító hírek érkeztek, s teljes mértékben magukra vonták a magyar miniszterium figyelmét is.

Nemzeti színház. Szeredán, november 13-dikán: Albisi Anna jutalomjátékul adatott Feuillet Octáv „Szerencse gyermeke” című jeles színműve. Jutalmazott „Hermance” szere-

pében lépett fel, kit első megjelentekor koszorú, leőzlő költemények és tapsvihar fogadott, mely kifejezése volt a közönség azon méltánylatának, melylyel e fiatal színészünk igyekezetét és törekvését kiséri; ohajtjuk, hogy ez és a darab mentől többször megújult kibírások önértékének emelésére hassanak, de elbizakodottá ne tegyék, mert bár az utóbbi időben nem kis haladást tett, de azért még sokat kell tanulnia, míg az ohajtott pontra felküzdi magát. Hogy mai szerepe, mely a bajosabbak közé tartozik, egy kissé túlhaladta erejét, azt fölösleges is mondanunk, s ha volt is a színezetben s főként a szerep azon kétoldalságában, mely szerint ugyanazon minőségben egyik perczben a salonné fensőbb méltóságú hölgyét, míg a más perczben a egy-szerűt porleányt kell személyesítenie, némi kívánni való; de azért játéka eléggé élénk, s főként a nagyanyától való búcsúvételnél eléggé lelkesült is volt. A többi szereplő közt ki kell emelnünk első helyen Fehérvárinét, ki a szerepkörébe eső Chateau Renard hercegnő szerepét igen helyesen adta, s főként ott, hol a hercegnő búcsúszó és a nagyanyai szeretet fájdalmas küzdelme állott elő, helyesen alakított. Bercsényi „Anatole” szerepében szintén helytlen volt. Közönség nem oly nagy számmal, mikint azt ohajtottuk volna.

Csütörtökön, nov. 14-dikén: „A pajkos

diákok.” Ezt megelőzte: „Ő nem féltékeny,” vigjáték egy felvonásban, melyben mindennekfelelt a nagybácsi, a táblabíró ragadta meg a figyelmet, a menyinyben a kétkező emlékeztetnek legtöbb dolgot adott, keresnie kellett egy olyan karzatokacagat, rángatózó táblabíró, minő itt személyesítve volt, s kit mégis okos embernek kellett tartanunk, mert máskülönben alig bíztak volna rá illető helyről oly fontos ügyet, milyen egy elnovellásodott, fiatal menyecske szívhajának kipuhatólása s a szent kebelnyugalom helyreállítása; hanem az emlékeztet expeditójából üresen tért vissza s megnyugodott abban, hogy a mostaninak nincs egyéb célja, mint egy unicumot, olyan táblabírót állítani elő, milyent senki sem látott. A fiatal nőt Szépén szokás szerint kitérőleg, a férjet Bercsényi jól, s az öreg szolgát Zádor helyesen adta. „A pajkos diákok” mindannyiszor szeretetre méltó diákokkák voltak, hanem azért a legtöbb tenyér mégis a csizmatizistól (Pappné Szabó Pepi) csatogott; mi-ben Reszlerné sem szenvedett hiányt, ki ez este nagyon szép hangú diáknak állott ki. Miskovics Irma trillál hasonlóan tetszéssel találkozott. Végül Kantai Terézről is elismerőleg emlékeztet, még csak Ujháziról (Geier) kell szólnunk, ki ez este is meggyőzőtt, hogy alakító tehetsége a legjobbakal egy niveau áll.

Pénteken, nov. 15-kén: „A sevilai borbély,” vig opera s a jelen saison alatt tán a leg-sikerültebben adott opera. Huber Ida, Odri kifogástalan, s előbbi egész végig, s különösen a magyar népdalok s csökkeringő éneklésénél a legnagyobb tetszéssel találkozott. Még az eddig gyakran hangtalanoknak is hangja érkezett. A zenekar is elismerésre méltóan játszott. Egyszóval kellemes est volt. Bárcsak utána tehetnők: „szokás szerint!”

Szombaton, nov. 16-kán: Vörösmarty Mihály emlékeztetése „Árpád ébredése” s a „Hűség próbája,” miket a szózat éneklése s egy allegorikai képzet követett, melyben Kazinczy, Kisfaludy és Vörösmarty angyaloktól koszorúzott arcképei voltak megvilágítva. Diszes kiállítás.

Vasárnap, nov. 17-dikén: a sokat ostromozott, s szövegét tekintve arra teljesen érdemes „Dunanan” tölté zsufolig a színházat. Az est koszorúját Pappné Szabó Pepi aratta, ki szinpadunkon oly kedves jelenség, hogy szerződtetésért mindannyiszor az igazgatót is dícsérni eszünkbe jut. Dunanan apót Ujfalusi nem rosszul fogta fel, s Patroklos meglehetősen személyesítőjére talált Szombaticban, habár nem egészen menten a túlzástól; s ha többször adná, mire, hogy itt alkalma legyen, nem erősen ohajtuk, tökéletes Patroklos nőné ki magát. A „cancan” tánc prima-

donna Vary Emma volt, de a többiek is nagyon is kitétek magukért.

UJ POSTA.

— Drezda, nov. 16. A szász országgyűlési követeknek inémet közzétett programja így szól: Ragaszkodunk a birodalmi alkotmányhoz, mint egyetlen jogszertű alaphoz az északi szövetségnek alkotmányos szövetségi államává fejlődésére, az 1849-iki birodalmi alkotmány értelmében. Kifele erős központi hatalmat ohajtunk, nem akarunk teljességgel Poroszországba olvadni, hanem követeljük az egyes államok belső autonómiáját.

— Now-York, nov. 15. Tortola sziget elstilyedt és vele 10,000 ember vízbe fullt.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Nov. 18-kán: 5% Metaliques 100 frt 56.80. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 66.30. Kamat 56.60. 1860. Kölcsön 83.—. Bankrészevény 688.—. Hitelintézeti részvény 200 frt 182.—. London 10 frt st. 100 frt 23 1/2, kr 122.80. Ezüst 121.—. Cs. királyi arany 5.83.

Nov. 15-kén: Földtehermentesi kötvény Magyarországi 69.25. Erdélyi 64.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

(1-3)

Pályázati hirdetmény.

713. Sz. 1867.

(30)

(1-3)

Zenegépeket

4-48 darabban, melyek közt díszművek harangjátékkal, dob- és harangjátékkal, éghangokkal, mandolinál, expressióval sat.

Zeneszelenczék

2-12 darabban, továbbá necessaireket, szivar-állványokat, svájci házcsakákat, fénykép albumokat, írószereket, szivartárczakát, dohány- és gyufa-szelenczék, tánczólabókat, dolgozóasztalakat, mind zenével, továbbá székeket, melyek ha ráül az ember zenélnek, ajánl Heller J. H Bern-ben. Franco.

Ezen művek, kedves hangokkal minden kedélyt felvidítván, nem kel-lene hogy egy szalonból s egyetlen beteg-ágy mellől is hiányozzanak; — kész darabok nagy raktára. Javítások elvállaltatnak. Önjátszó villanyos zongorák darabja 10,000 frank.

(389)

(1-3)

Hirdetés.

Nemes Dobokamegyében bekelezett Búza nevű helységben, a közbirtokosságot illető korcsmajog, 1868-dik év január 1-jétől egymásután következő 3 évre haszonbérbe adandó.

Bővebben értekezhetni Búzában az igazgatóságnál.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárt.

előfizetheti:

Horváth Mihály huszonöt év MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETÉBŐL (1823-tól 1848-ig.) 2-dik átdolgozott kiadására, mely legközelebb meg fog jelenni.

Előfizetheti az egész munkára 8 frt 50 krral.

Könnyebb megszerzés végett, füzeteként is megrendelhető — ösvesen 10 füzet — 1 forintjával.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74. sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(240)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)

(12-12)